

UČITELJSKI TOVARIS.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani.“

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

mestni učitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 12.

Ljubljana, 15. rožnika 1890.

XXX. leto.

Vsebina: Prof. Fr. Orožen — Ljubljana: O zemljepisnem pouku. (Konec.) — V. Ribnikar. — Dol. Logatec. Pouk o kmetijstvu in sadjarstvu po ljudskih šolah. — Janko Likar — Izlake. Spisje na jednorazrednici. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Književnost. — Dopisi: Iz Postojne. — Iz postojinskega okraja. — Iz Logateca. — Iz kamniškega okraja. (Konec.) — Iz Preserja. — Iz Ljubljane. — Vestnik. — Listnica upravnštva. — Listnica uredništva.

O zemljepisnem pouku.

IV. Analitična in sintetična metoda pri zemljepisnem pouku.

Kakor pri drugih predmetih, moramo se tudi tu vprašati, katera teh dveh metod nam bode bolje služila. Učitelj začne pripravljati otroka za zemljepiski pouk že v prvih urah z nazornim poukom, ki je podlaga daljnemu poučevanju. Učitelj nagovori prvokrat v šolo došle učence, vpraša jih n. pr. po imeni ter se spominja, da je tega in onega že nekje videl, vpraša ga kdo so njegovi roditelji, kje stanujejo, po kateri poti so hodili otroci od doma do šole i. t. d. Nazorni pouk podaja otroku marsikaj, kar bode potreboval pri pouku v zemljepisu. Brez nazornega pouka se ne da učiti zemljepis v ljudski šoli. Otroke to najboljše mika in zanima, kar sami vidijo. Prvo, kar opazujejo otroci z učiteljem, je šolska soba, šolsko poslopje z okolico, potem se preide na bližnje in oddaljene kraje v okolici, da spoznavajo otroci občino. Iz občine se preide polagoma na sodni okraj, potem na okrajno glavarstvo in končno na kronovino. Po tem načinu smo sestavljali iz posameznih delov

celoto, to je za nas v Ljubljani vojvodina Kranjska. Poučevali smo po sintetični metodi, ki je pa samo dotlej umestna, dokler učimo spoznavati kraje, katere morejo videti otroci, to je seveda pri mnogih mal košček zemlje v obližji šolskega okraja. Če tudi otroci nimajo prilike videti vse Kranjske, bomo se vendar poslužili sintetične metode pri popisu Kranjske, ker ne bi kazalo iz različnih vzrokov prej izpremeniti metode.

Popis drugih kronovin in dežel naj se pa vrši po analitični metodi. Obravnava naj se sprva kronovina ali dežela v obče gledé gorovja, vodovja, podnebja, prirodnin in prebivalcev ter potem šele preide na posamezna mesta, trge i. dr.

Popolnoma prav pa ni, če se trdi: „Zemljepis se mora v srednjih tečajih ljudskih šol sintetično učiti, v višjih pa analitično“. Prvi pouk v zemljepisu je gotovo sintetičen; če pa učenci že poznajo obližje šolskega okraja, treba bode to ponavljati in sicer analitično, kar se je prej obravnavalo sintetično. To velja tudi za popis vojvodine Kranjske. Učitelj

se poslužuj pri ponavljanji Kranjske, katero je prej popisal sintetično, analitične metode in kakor je prej sestavljal iz posameznih delov celoto (Kranjsko), tako naj pri ponavljanji zopet razdeli celoto v posamezne dele. Otrokom se mora pri ponavljanji kaj novega podati in zanimal jih bode pri tem načinu ponavljanja še zmirom predmet; pri zopetnem sintetičnem ponavljanji pa učitelj v tem slučaju gotovo ne bi našel pravega zanimanja pri otrocih.

Kar se pa zemljepisnega pouka v obče tiče, poučuje se v ljudskih šolah v tem oziru sintetično, ker spoznavamo najprej domačo kronovino, potem sosedne dežele, cesarstvo, druge države evropske, druge zemljine in tako vesoljni svet. Pri pouku v srednjih in višjih šolah služi pa analitična metoda, ker začnemo z vesoljnim svetom, zemljo in zemljini ter šele potem spoznavamo posamezne dežele.

V. Početni zemljepisni pouk v šolski sobi.

Pravi temelj zemljepisnemu pouku je nazorni pouk in na tega se naslanja v tretjem šolskem letu pouk v zemljepisu, ki je po tem takem samo nadaljevanje nazornega pouka v določenih mejah. Na tej stopinji pa je omejeno domoznanstvo na šolski, oziroma sodni okraj. — Najlaže je učitelju z učenci opazovati šolsko sobo in v tej mora sprva učence privaditi, da se začenjajo zavedati. Pravo zavedanje po stranéh sveta se bode doseglo uspešneje pod milim nebom in za take slučaje je pouk v šolski sobi samo pripravljanje. Sprva naj popisujejo učenci šolsko sobo ter nam povedo, koliko sten ima, koliko oken, klopj in drugega pohištva itd.

Zdaj se zmeri dolgost in širina šolske sobe in sicer sprva se ceni, potem pa primeri s koraki. Učitelj premeri s koraki sobo po dolgosti in širini in učenci štejejo korake. Za učiteljem naj premerijo sobo n. pr. trije učenci različne velikosti. Opozarja naj otroke na to, da bodo njih koraki vedno večji in da se spreminja od leta do leta njih mera, odraslega učitelja korak pa bode ostal enak. Pri vojaki se računa korak na 75 cm; pri

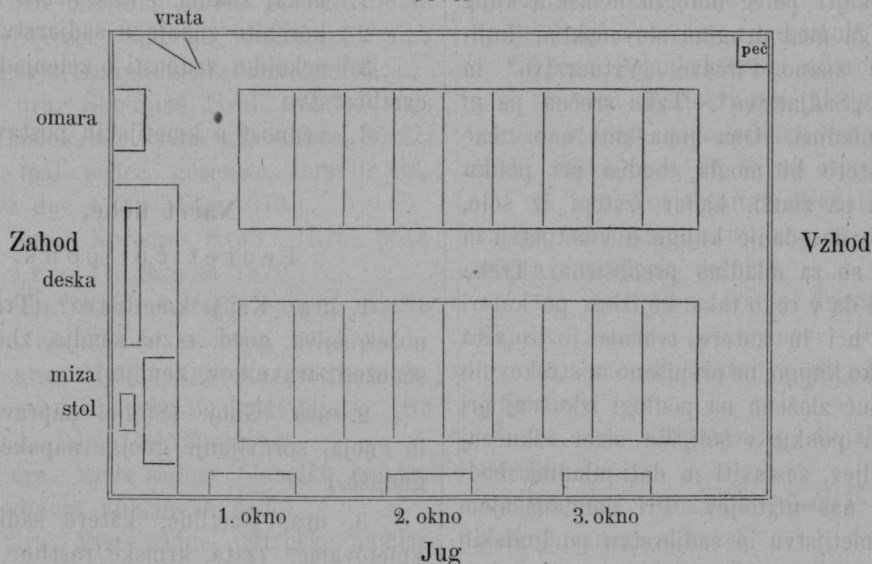
moži srednje velikosti cenimo korak pri navadni hoji na 65 cm. Zmerijo se naj z nitjo in potem z metrom dotičnih učencev koraki.

Učenci bodo tedaj lahko razvideli, da so koraki različne dolgosti in da potrebujemo jednotne mere, kar nas vodi do metra. Merili bomo odslej z metrom vse daljave, katere smo doslej cenili s koraki. Kazalo bi sedaj na steni z barvo ali pa na zgornjem delu deske s kredo učencem prav očitno potegniti jeden meter dolgo črto, katera naj se deli v decimetre in centimetre. Učencu pa bode pri risanju na tablici dobro služilo, če ima na robu tablice črto razdeljeno v 20 ali 25 cm ali pa ravnilo razdeljeno v cm. Zmerili smo sobo z metrom po dolgosti in širini. Če bi sedaj hoteli narisati šolsko sobo v pravi velikosti, potrebovali bi jako jako veliko polo popirja, katere pa nimamo. Pomagati si tedaj moramo z desko, tablico ali pa s polo popirja. Zmanjšati moramo obris šolske sobe, a dobili bomo še zmerom pristno sliko akoprem v skrčenem merilu, dobili bomo osnovni obris ali načrt šolske sobe.

Zdajci nariše učitelj na desko načrt šolske sobe in sicer v določenem skrčenem merilu, ki se ima ravnati po velikosti šolske sobe. Če je soba dovolj prostorna in tudi deska dovolj velika, bode najbolje merilo 1:10 (to je 1 m prave velikosti je enak 10 cm v načrtu), ali pa merilo 1:20 (1 m = 5 cm). Ko je učitelj izgotovil načrt na deski, položi naj desko vodoravno na tla, da vsi učenci v tej leži dobro vidijo načrt. Sedaj se primerja načrt s pravo velikostjo šolske sobe ter se vpraša, koliko takih načrtov bi morali položiti jednega tik drugega na tla, da bi pokrili sobina tla. Ni težko kazati, da potrebujemo pri merilu 1:10, 10×10 to je 100 načrtov, in pri merilu 1:20, 20×20 to je 400 načrtov.

Učitelj potem pokaže učencem, kako se nariše načrt na tablici ali na popirji ter vzame v to svrho košček popirja, ki je jednake velikosti s tablico. Tu bode umestno skrčeno merilo 1:100 (1 m prave velikosti = 1 cm na tablici).

Sever

Po dovršeni nalogi vzame učitelj tablico ali popir tiste velikosti ter vpraša: Koliko tablic drugo poleg druge moramo na tla položiti po širini, koliko po dolgosti sobe, koliko vrst tablic, koliko tablic trebamo, da pokrijemo tla? Tako bodo otroci dobili pravi pojem o skrčenem merilu. V načrtu se označi važnejše pohištvo šolsko n. pr. deska, miza, stol, peč, klopi, omara. Učitelj sedaj stavi različna vprašanja n. pr.: Kje so na načrtu nasledne stvari: Vrata, okna, deska,

miza, omara, peč i. dr.? Učenci naj tudi pokažejo na načrtu, v kateri klopi in na katerem prostoru ima ta ali oni svoj sedež.

Prav koristno za pouk bode, če učenci doma še jedenkrat narišejo načrt šolske sobe in zmerijo doma sobo, katere načrt naj narišejo na tablico. Vsi tega sicer ne zmorejo ali boljšim učencem ne bode težavna naloga. Radi tega naj učitelj ne zahteva tako strogo takih nalog, kakor v drugih slučajih.

Prof. Fr. Orožen — Ljubljana.

Pouk o kmetijstvu in sadjarstvu po ljudskih šolah.*)

Šolsko vrtnarstvo povzdiga se na Kranjskem vedno bolj in bolj, in to nekoliko zato, ker se vedno bolj zanimajo učitelji za nje, nekoliko zato, ker se teoretično praktično izobražujejo v kmetijstvu in sadjarstvu na učiteljskih tečajih v Grmu (prej na Slapu), nekaj pa pripomagajo časopisi, zlasti „Kme-

tovalec“ in „Vrtnar“, katera se s to stroko vedno marljivo bavita. Da bi se pa šolsko vrtnarstvo še na višjo stopinjo vzpelo v naši domovini in da bi učiteljstvo moglo pravih uspehov tega pouka pokazati in s tem ogreti za prekornostno reč tudi one kraje, koder nočejo še napraviti šolskih vrtov ter vpeljati pouka v kmetijstvu in sadjarstvu, to je namen temu spisu.

*) Predlog za letošnje okrajno učiteljsko zborovanje v Logatci, da se namreč izda za logaški okraj učni načrt z učno stvarino in učbo za pouk v kmetijstvu in sadjarstvu po ljudskih šolah ter na podlogi tega spiše metodično navodilo za pouk v kmetijstvu in sadjarstvu — knjižica primerna šolski mladini. Ta predlog pošlje se vsem šolskim voditeljem tega okraja mesec dni pred zborovanjem v pregled, da lahko na dan konferencije vsak svoje izkušnje v tej reči objavi.

Pis.

Učitelj se dandanes toliko lahko izuri in izuči v kmetijstvu in sadjarstvu, da mu ni potreba poskušati šele samemu, ako dobi v oskrbo šolski vrt in pouk v tej panogi. Saj pa je tudi dobro preskrbljen z učnimi

knjigami, kajti poleg mnogih nemških knjig poučujeta ga med drugimi slovenskimi knjigami obče znano Pirčevo „Vrtnarstvo“ in Dolenčevo „Sadjarstvo“. Tako srečna pa ni učeča se mladina. Ona nima niti ene učne knjige, katero bi mogla, bodisi pri pouku samem, ali pa zlasti, kadar izstopi iz šole, rabiti. Vse dosedanje knjige o kmetijstvu in sadjarstvu so za mladino preobširne. Treba je, da se ji da v roko taka knjižica, po kateri se v šoli uči in katere tvarina ji je vsa znana. Tako knjigo, ne prepisano iz strokovnih knjig, temuč zloženo na podlogi izkušenj pri praktičnem pouku v šoli, in sicer izkušenj vseh učiteljev, sestaviti in dati mladini, bodi skrb vseh nas učiteljev. Pri dandanašnjem pouku v kmetijstvu in sadjarstvu po ljudskih šolah pa učitelji nimamo nikakega predpisa nega učnega načrta niti določne učne tvarine niti učbe, po kateri bi poučevali. Vsak poučuje po svoje. Zjedinimo se in določimo si jednoten učni načrt, jednotno učno tvarino in učbo kmetijstva in sadjarstva po šolah našega okraja. V to svrho podajem Vam učni načrt, učno tvarino in učbo, po kateri že nekaj let poučujem v ljudski šoli Dolenje-Logaški. Vem, da ta razdelitev ne bode ugajala popolnoma vsem krajem, večkrat se praktične vaje vsled vremena tudi ne morejo tako vršiti a učitelj si v takem slučaju lahko sam pomaga. Prosim Vas, preberite in preudarite na vse strani ta načrt, in v dan konferencije naj se po izkušnjah strokovno pretrase in potem na podlagi tega z združenimi močmi napravljenega načrta spiše metodično navodilo za pouk v kmetijstvu in sadjarstvu za ljudske šole našega okraja — knjižica primerna mladini.

Učni načrt in učna tvarina.

Kmetijstvo in sadjarstvo poučuje se v ljudski šoli v Dolenjem Logatci po 50 ur na leto; 24 ur je teoretičnega pouka in 26 ur praktičnih vaj na šolskem vrtu, in sicer po jedno uro prakse v vsakem tednu. Poučujejo se dečki 3. razreda in iz ponavljalne šole. V tem tečaju si morajo pridobiti otroci:

- 1.) nekaj znanja o kmetijstvu sploh,
- 2.) korenito znanje o sadjarstvu,
- 3.) nekoliko vednosti o zelenjadarstvu in cvetličarstvu.
- 4.) vednost o kmetijskih postavah.

Načrt učbe.

Teoretični pouk.

1. ura. Kaj je kmetijstvo? (Travnik, senožen, njiva, gozd, razna zemlja, izboljševanje senožeti, travnikov, zemlje.)
2. ura. Gnoj. (Stelja, naprava gnojišč in gnoja, spravlanje gnoja, napake sedanjih gnojišč.)
3. ura. Rastline, katere sadi in seje kmetovalec. (Žita, krmske rastline, gomolje, drevje gozdno in sadno.)
4. ura. Sadjarstvo. (Razno sadno drevje — domače in tuje.)
5. ura. Pomnožitev sadorodnih rastlin. (Seme, potaknenci, grobanice, korenični izrastki, razdeljena materna rastlina.)
6. ura. Požlahtnitev sadorodnih rastlin. (Razne požlahtnitve: naklad, sklad, za lub z očesom.)
7. ura. Požlahtnitev sadorodnih rastlin. (Cepiči, orodje, cepilna smola.)
8. ura. Vzgojevanje požlahtnjenih drevesec. (Sprava pred saditvijo, saditev, vzgojevanje in oskrbovanje 1. leto.)
9. ura. Vzgojevanje požlahtnjenih dreves. (Vzgojevanje in oskrbovanje 2., 3. in 4. leto.)
10. ura. Vzgojevanje požlahtnjenih dreves. (Vzgojevanje in oskrbovanje 5. leto, druga požlahtnitev, vzgojevanje krone.)
11. ura. Presaditev dreves iz drevesnice na stalen prostor. (Čas izkopavanja, stalni prostor, zemlja, saditev, večnja, obramba škodljivcev.)
12. ura. Oskrbovanje sadnih dreves na stalnem prostoru. (Oskrbovanje vsajenih, starejših dreves, jesensko mazilo, obrezovanje, okopavanje, gnojenje spomladi, po leti in jeseni.)
13. ura. Oskrbovanje starejših dreves. (Nerodovitnost dreves, pomladitev, špalirji.)

14. ura. Bolezni dreves in zdravljenje. (Rak, trhljivost, smolika, oskrumbe, mah, snetivost, rja, zmrzlina, medlost, suhotica.)

15. ura. Škodljive živali. (Zajec, miš, domača živina, uš, krvna uš, vrabec, hrošči, veliki in mali pedec, gosenice, mravlje itd.; postava z dne 17. rožnika 1870.)

16. ura. Koristne živali. (Krt, ptice; postava z dne 17. rožnika 1870.)

17. ura. Kako z zrelim sadjem ravnati. (Obiranje, spravlanje, sušenje, pošiljanje.)

18. ura. Mošt. (Naprava, oskrbovanje.)

19. ura. Slivovec in druge pijače. (Naprava in nadaljno oskrbovanje.)

20. ura. Vrste sadne. (Jabolka, namizno sadje, sadje za kupčijo in dom.)

21. ura. Vrste sadne. (Hruške, namizno sadje, sadje za kupčijo in dom.)

22. ura. Vrste sadne. (Češplje, slive, ringlo, češnje itd., namizno sadje, sadje za kupčijo in dom.)

23., 24. ura. Ponavljanje.

Praktične vaje.

1. ura. Razkazovanje šolskega vrta. (Jablane, hruške, češplje, špalirji.)

2. ura. Spravljanje sadno. (Obiranje, razvrstitev, spravlanje.)

Izboljšanje zemlje. (Ilovnata, peščena zemlja.)

3. ura. Jesenska vežnja špalirjev. Izkopavanje drevesec iz sejalnice. (Razbiranje [sortiranje] in sprava teh drevesec za zimo, ali priprava za saditev.)

4. ura. Izkopavanje dreves iz drevesnice. (Obrezovanje, sprava, oziroma priprava za saditev.)

5. ura. Izkopavanje pikiranih drevesec. (Sortiranje, sprava.)

Saditev pikirancev.

6. ura. Saditev dreves na stalno mesto. (Priprava jame, zemlja, saditev, kolec, vežnja, obramba.)

7. ura. Sprava vrtnic in drugih cvetlic ter semen po zimi. (Beljenje drevesnih debel z apnom itd.)

8. ura. Okopavanje dreves, gnojitev, smukanje listja, obiranje goseničnih zapredkov.

9. ura. Sejanje semena sadorodnih rastlin.

10. ura. Požlahtnitev. (Priprava cepiča, zareza, stopnja po mladikah vrbovih, trnovih i. dr. toliko časa, da se vsi otroci privadijo.)

11. ura. Požlahtnitev. (Nadaljevanje prejšnjega, oziroma poskušnja o napravi cepiča, priprava podloge, vežnja.)

12. ura. Obrezovanje dreves na vrtu. Naprava cepičev, potaknencev. (Sprava.)

13. ura. Požlahtnitev divjakov v roki. (Jablane.)

14. ura. Požlahtnitev divjakov v roki. (Hruške.)

15. ura. Čiščenje lubadi; obrezovanje poškodovanega drevesa.

16. ura. Obrezovanje pikirancev; razdelitev maternih rastlin; izkopavanje korenčnih izrastkov.

17. ura. Obrezovanje in okopavanje v drevesnici.

18. ura. Opravila v drevesnici. Zdravljenje bolnih dreves na šolskem vrtu ali drugih v šolskem okoliši.

19. ura. Pikiranje, grobanje, saditev dreves, vežnja špalirjev, vrtnic itd.

20. ura. Saditev drevesec v drevesnico; gnojenje.

21. ura. Požlahtnitev v sklad; pomladitev starih dreves; požlahtnitev za lubad.

22. ura. Saditev sočivja. (O sočivji nekaj teoretičnega pouka, katerega se lahko udeležujejo tudi deklice, ker se pri nas s to panogo kmetijstva peča le ženstvo.)

23. ura. Cvetlice. (Nekaj teoretičnega pouka, katerega se lahko udeležujejo tudi deklice.)

24. ura. Pletev sejalnice, pikirnih leh in drevesnice.

25. ura. Penciranje v drevesnici, na špalirjih.

26. ura. Okuliranje sadnih dreves, vrtnic; vzgoja drevesec v drevesnici, gnojitev, škropljenje o suši itd., kakor kaže vreme in rašča rastlin.

V. Ribnikar. — Dol. Logatec.

Spisje na jednorazrednici.

Še o nobenem predmetu ljudskih šol se v naših pedagoških listih ni tako malo pisalo, še o nobenem pri letnih konferencah tako malo obravnavalo, kakor o spisji sploh in o spisji za jednorazrednice posebej. Vender pa je ta predmet velike važnosti. Saj ima ljudska šola namen učenca usposobiti, da more ustno in pismeno izraziti svoje misli, in šola, na kateri se ta predmet zanemarija, gotovo ne izpolnjuje dane ji naloge. Res je sicer, da se na jednorazrednici ne dá v tej zadevi veliko doseči; vsak vé, da še več, tem manj pa jednorazrednice ne morejo vzgojevati pisarjev, kateri bi vam pisma, pobotnice, račune in — Bog si ga vedi, kaj še — slovnično popolnoma pravilno in brez pravopisnih napak pisali. Tega tudi ni treba; vse formalnosti in podrobnosti so stranska reč, glavna reč je le to, da se učenec nauči toliko in tako pisati, da ga drugi razumejo. Če zna učenec zapustivši jednorazrednico sestaviti priprosto pismo, če zna napraviti mal račun ali spisati kratko potrdilo o prejemu denarja ali česa drugega, je to popolnoma dovolj in reči se sme, da je jednorazrednica svojo dolžnost storila. A to doseči ni tako lahko; treba je dobro premišljenega postopanja, treba je dobre metode.

Drznem se tu svoje skušnje in misli o postopanju pri tem predmetu razodeti, gotovo ne misleč, da je ta metoda najboljša in jedino prava, pač pa želeč, da bi te vrstice vzbudile več zanimanja za ta predmet ter da bi tudi drugi svoje nazore v tej stvari naznanili.*)

Spisje ima svoj začetek že v prvem šolskem letu. Ko spoznajo otroci nekoliko črk, naj se prično vaditi v prostem pisanji. Temu je treba seveda nekoliko kratkih predvaj. Učitelj izgovori zlog n. pr. „in“ ter vpraša kateri glas se v začetku tega zloga sliši in kateri za njim. Pové otrokom, da napravimo za glas „i“ vedno črko „i“ in za glas „n“ črko „n“. Ker se ta dva glasa v

govoru vezano izgovorita, moramo ju tudi vezano pisati. Če hočemo torej „in“ zapisati, napraviti nam je najprvo „i“ in takoj potem z „i“ zvezan „n“ („in“). Otroci se kmalu privadijo iz vsacega počasi izgovorjenega zloga poiskati glasove, iz katerih sestoji ter kmalu zapišejo po učiteljevem narekovanju na pamet tudi „un“, „ni“, „nu“ itd. To so prve vaje v spisji. Te vaje se pa še posebno zategadelj priporočajo, ker se pri njih otroci ob enem učé tudi brati in — misliti. Zapazil sem, da mi je nepazen učenec mehanično napisal polno tablico črk, pa ni vedel, kako se imenujejo. Pri navedenem postopanju to ni mogoče. V prvem šolskem letu naj učitelj pogostoma narekuje jednozložne, kasneje tudi dvozložne besede.

V drugem in tretjem šolskem letu t. j. v II. oddelku spodnje skupine se te vaje razširijo. Učitelj pokaže učencem reč z ukazom, da jo imenujejo (n. pr. miza) ter jim velevala izgovorjeno besedo (miza) zapisati, potem jim pokaže drugo reč (n. pr. stol); otroci izgovoré tudi to besedo ter jo potem zapišejo itd. Narekovanje torej tu že izostane in otroci pišejo to, kar sami mislijo, oziroma izgovoré. Ko so otroci dovolj izurjeni v pisanji posameznih besed, prično naštevati na podlagi nazornega nauka in beril več reči in taiste napišejo. Seveda, dovesti jih je do tega, da pišejo v celih stavkih n. pr. V šoli vidimo: mizo, stol, tablo itd. — ali pa: Imamo pet čutov, vid, sluh itd. Da jih je treba poučiti o ločilih in drugih za tako pisanje potrebnih pravilih, posebno o razzlogovanju, se samo ob sebi razume. Take vaje se nadaljujejo vse leto; snovi se ne manjka. Napišejo naj domače živali, perutnino, divje živali, gozdne ptice, sadno in gozdno drevje, žita itd.

V 4. šolskem letu t. j. v I. oddelku zgornje skupine pišejo učenci o osebah in rečeh: kaj so, kakšne so in kaj delajo. Učitelj jim mora vprašanja na tablo napisati, učenci odgovarjajo najprvo ustno in potem

*) Gospode tovariše pozivljamo, da se tudi v tej stvari oglašé. — Ured.

dotične odgovore tudi prosto napišejo. N. pr. Povejte, kaj je mizar, sod, pes, kruh? Mizar je rokodelc. Sod je posoda. Pes je žival. Kruh je jed itd. — Povejte, kaj dela učenec, mlinar, konj itd.? Naštejte domače živali ter povejte o vsaki, kaj dela? — Pes laja. Mačka mijavka. Krava muka itd. Da se taki stavki vporabijo tudi pri obravnavi golega stavka v slovnične vaje, vé vsakdo. Učenci se tudi opozorijo, da imajo konec vsacega stavka napraviti piko, kar zopet k pravopisji spada. Na ta način se pouk lepo koncentrira. Kasneje se v tem oddelku na podlagi beril in stavljenih vprašanj popišejo posamezne živali in reči, kakor n. pr. pes, prešič, koza itd. Te vaje se nadaljujejo tudi v 5. in 6. šolskem letu t. j. v II. oddelku zgornje skupine. A tu se popisujejo še drugi predmeti, katerih ni v berilu popisanih n. pr. šolsko poslopje, domača hiša, cerkev itd. Vse take naloge se morajo najprvo dobro ustno obravnavati in potem šele pismeno. Učitelju se ponuja prilika v take naloge vpletati tudi uke iz družih

predmetov. Predno popišejo domačo hišo, naroči jim, da jo s koraki ali metri premerijo, da določijo, proti kateri strani neba je obrnjena glavna stena, na katerem bregu potoka ali reke stoji, stoji li ob vznožji, na pobočji ali vrhu hriba ali griča, stoji li v dolini itd. Vsi predmeti se dajo v spisji lepo vporabljeni.

Napósled naj pišejo vsebino posameznih popisovalnih in pripovedovalnih beril brez stavljenih vprašanj v svoje zvezke. Učitelj jim po temeljiti obravnavi v kratkih, krepkih stavkih pové vsebino in otroci jo po večkratnem ponavljanji napišejo.

Ako si učence tako daleč dovedel, da izdelujejo tudi take naloge dobro, spolnil si svojo nalogo, dosegel cilj, katerega ti je postavil učni črtež. Lahko ti bode v ponavljalni šoli nadaljevati s pismi in drugimi spisi, o čemur bodem morebiti drugokrat naznanil svoje misli.*)

Janko Likar — Izlake.

*) Gospod pisatelj bi nam prav ustregel, ako pričeto stvar nadaljuje in nam podá metodično-praktične vzglede na podlagi te razprave. — Ured.

Knjiga Slovenska

XIX. veku.

*

Matej Cigale r. 12. sept. 1819 v Dolnjih Lomih (Lomski) pri Črnem Vrhu nad Idrijo; v šolo hodil v Idriji, Gorici, Ljubljani (I. let. bogoslovja), Gradcu, na Dunaju, kjer je dovršil pravoslovje l. 1847. Služil je potem v Gorici, l. 1848 v Ljubljani, tajnik Slov. društva, vrednik Sloveniji od 1. jul. 1848 do nov. 1849, l. 1850 na Dunaju minist. koncipist in slovenski prelagatelj državnega zakona, l. 1866 vladni tajnik in l. 1883 sovétnik, u. 20. apr. 1889. Bil je ranjki pošteni duša, blag značaj, iskren domoljub in izvrsten pisatelj. Tudi o njem se smé reči: Ne hčere, ne sina po meni ne bo: dovolj je spomina, me dela pojó!

Novice so se mu najbolj priljubile, in vanje je dopisoval od l. 1846. Oglasil se je bil najprej z nekterimi pesniškimi poskusnjami; na pr. l. 1846 št. 2.: „Vejčice pod u k.“ Gorenoluziška narodna pesem, vzeta iz zbirke Hauptove in Smolerjeve, kar pojasnuje v opazki na str. 5. „Sirotrice“, po horvaški narodni pesmi poslovenil Cigale (št. 32 str. 125). — „Kavka in petêlin“. Basnja, svobodno po Laškim, Novice 1847 št. 28 str. 109. „Posvečenje noviga Teržaško-Kopriškiga škofa milostljiviga gg. Jerneja Legata“. Dopis iz Gorice str. 67. 68. „Žalostno oznanilo“ t. j. smert Balanta Staniča, slovenšine gorečiga prijatla in podpornika

(str. 72). — L. 1848 str. 4: Dopis o novi šoli za naravoslovstvo in kmetijstvo, slovenski in laški jezik na liceju, za ilirščino v bogoslovju v Gorici. — L. 1849 je bil odbornik Slov. društva, vrednik Slovenije (str. 92), od ministra pravice namesto rajnciga g. Mažgona na Dunaj poklican k odboru za sostavo enoličniga pravniškiga besedivnika. To je velike hvale vredno, pravijo Novice, ker g. Cigale je ves mož za tó, in ima obe poglavitni lastnosti: on je učen slavenski jeziko- in pravdoslovec (str. 168). — L. 1853 str. 327: „Drobtinca iz slovenske slovnice.“ Z ozirom na hervaško in česko prestavo bodi tudi slovenščini pravilo: Samostavno imé, ali kar imé namestuje, in pa oziravno zaimé morate neposrednje skupaj stati, da sme razun vejice samo kak predlog, kak od imena zavisen rodivnik, in k večjemu za imenom postavljeni prilog vmes biti, nikdar pa ne glagol (Vid. Nov. 1855 str. 263) . . . Okrajšane osebne zaimena: me, te, se, ga itd. (tako tudi pomočni glagol: sim, si, je) ne smejo nobenega stavka začeti (Cf. str. 239. 318). — L. 1854 naznanjajo Novice, da je Cigale izbran za vrednika novemu slovarju Vodnikovemu (44); prosijo, naj mu rodoljubi pošiljajo dotičnih pomočkov (52): vrednik sam razlaga, po katerih vodilih hoče sestaviti slovar (75), ter pošlje 140 prvih pol v tisek (236). Posebej je spisal čvrsto razpravo „Tudi nekaj zastran doveršivnih in nedoveršivnih glagolov“ (282—286) z dostavkom (306), kar je Janežič dobro porabil v svoji slovnici. Sicer je pa od l. 1854 do 1859 povpraševal po Novicah tu in tam o pristnih besedah, rekih in pregovorih, prikladnih za novi slovar. L. 1857 je po staroslovenščini priporočil pravilo, da ženske imena na -a dobivajo zmanjševavno pritiklino -ica, na pr. riba ribica, glava glavica, reka rečica itd.: ženska imena pa, ki se končujejo na soglasnik (35) ali s tenkim jerom, pritikajo pomanjševane tenkemu jeru samo zlog -ca ali pa -ka, na pr. vervca, stvarca, reč rečca, klet kletka; koščica je iz kostka, peščica iz pestka (str. 78 cf. str. 66). — „Tudi nekaj zastran novih de-

narjev“ je spis v Novicah l. 1858 str. 163 po državnem zakoniku slovenskem in njegovi prestavi. — L. 1859 je priobčil „Odloček iz slovenske sintakse“, kjer pojasnjuje: Ali in kdaj se sme na ravnost za samostavnikom rabiti rodivnik drugega samostavnika gol, to je, brez priloga ali družega pristavka . . . Iz katerih samostavnikov se dajo izpeljevati pravi svojivni prilogi . . . Zastran besed, ki pomenijo žive stvari, velja pravilo, da se ne smejo v rodivniku brez pristavka samostavnim imenom pridevati . . . Za večino besed druge verste (zlasti pa za besede na ost, st, stvo, ki po večjem nimajo množnika, kakor tudi za zborne besede) velja pravilo, da se njih rodivniki ne spreminjajo v priloge, marveč da se pridevajo drugim samostavnikom, bodi s pristavkom bodi brez pristavka itd. (str. 59—67).

Slovenija, ktera je kot veči političen list slovénski izhajati jela v Ljubljani sredi l. 1848, izhajala je dvakrat vsaki teden; tiskal in zalagal jo je Jožef Blaznik. Do nov. l. 1849 jo je vredoval Matevž Cigale, potem nekoliko Drag. Dežman, l. 1850 do 31. marca Fr. Cegnar, od 1. aprila do zadnjega dec. pod naslovom „Ljubljanski Časnik“ B. Potočnik, l. 1851 D. Melcer. — Prvemu listu 4. jul. 1848 je vrednik M. Cigale na čelu napisal „Nekoliko besed na bravece“, kjer razlaga „glavne vodila, katerih se je Slovenija držati namenila. Obudovala bode po moči duh narodnosti in rodoljubja v izvirnih in prestavljenih sestavkih. Četerta stran bo obsegala vsaktere nepolitiške sestavke, v vezani ali nevezani besedi . . . Končaje svoj ponižni nagovor prosim vse rodoljube pisatelje v celi dragi Slovenii za podporo, ktere to začetje toliko toliko potrebuje, opomnivši jih na verstice nasledne imenitniga pesmenika:

Nihče ne skrivaj plah osod posodila nemarno,
Zvesto oberni v obrest krasni Gospodovi dar“.

Juridično-politična terminologija — slovanskim jezikom avstrijskim. Besednjak za pravoslovne in politične reči tudi v horvaškem, serbskem in sloven-

skem jeziku. Deutsch-kroatische, serbische und slovenische Separat-Ausgabe. Wien 1853. 8. XIV. 694. V slovenskem predgovoru pravi vrednik Matevž Cigale na pr.: „Če tudi nazoča knjiga ne zadosti želji, leta 1849 tu in tam brez ozira na djanske razmere izrečeni, da bode plod komisije, v predgovoru za hervaško stran omenjene, ena in enaka pravoslovna terminologija ako ne vseh avstrijskih Slavjanov saj vseh južnih Slavjanov, se je, zlasti po krepkem prizadetju g. doktarja Matija Dolenc, dvornega in sodnega pravosrednika na Dunaju, vendar to doseglo, da so bile tri južno-slavjanske narečja v en zvezek natisnjene, nekaj za to, da bi se s tim bližnja njih srodnost očitno kazala, nekaj pa za to, da bi se tu nasvetovani pravoslovni izrazi in izreki vzajemno podpirali, opravičevali in dopolnovali. . . Kar se tiče natisa slovenske strani, . . je delo to podpisani prevzel in s pomočjo zaslužnega slovenskega pisatelja, g. Janeza [Navratila, c. kr. oficila najvišje sodnije, opravil (Novic. 1853 str. 239)“. Občni deržavljanski zakonik za dežele avstrijskega cesarstva. . . po povelju c. kr. ministerstva pravosodja v slovenski jezik. . . iz c. kr. dvorne in deržavne tiskarne na Dunaju. 1853. . . „Hvala slavnemu g. ministru. . .; hvala nekdanjemu slovenskemu društvu v Ljubljani, ki se je prvo lotilo prestavljanja tega dela in ga dognalo do §. 621; hvala g. dr. Krajncu, ki je prvi pri slavnem ministerstvu misel sprožil, naj bi se zakonik izdal v slovenskem jeziku, ktere ga je prestavil od §. 621 noter do konca in celega za popravljaje ministerstvu podal! — Čast in hvala pa posebno g. Cigaletu, ki se je z nekterimi svojih prijatlov verlo trudil popraviti in preurediti, kjer je bilo treba zakonik tako, da ga smemo, kar se tiče natančnosti prevoda, zloga in lahke razumevnosti, zares mojstersko delo imenovati. Velike hvale je vredno kazalo, ki ga je na koncu pridjal itd. (Novic. 1853 str. 318)“. — „Prvi se je dela lotil pokojni Mažgon (Kriminal-aktuar v Ljubljani) ter zakonik prevel do §. 620 vštev. — dotle je bil tiskan v Sloveniji; nadaljeval in dovršil je prevod

pokojni dr. Jožef Krajnc in je ves rokopis poslal ministerstvu, da bi se na svetlo dal. Uredovanje sem jaz prevzel, piše o tem delu Cigale sam (Novic. 1883 str. 367), in sem — s pomočjo g. Svetca, tedaj pravika na Dunaji — ves prevod predelal takó, da prvemu Ljubljanskemu in Krajncevemu skoraj več podoben ni, in dodal tudi abecedno kazalo“. L. 1849 tedaj je postal Cigale slovenski vrednik občnemu državnemu zakoniku in vladnemu listu za avstrijsko cesarstvo, pa tudi prelagatelj za uradne tiskarnice p. poštne, vojaške, sodniške, rudarske, obrtniške itd. Nekteri taki zakoni in razglasi so jako obsežni in važni. Ostal je do svoje smrti. . . Na tisočine je v teh štiridesetih letnikih razglasov, na tisočine prevodov Cigaletovih! Sotrudnik mu je bil deloma J. Navratil, L. Svetec (slovenil vojno postavo vid. Novic. 1882 str. 413), Fr. Levstik (uredoval državni zakonik od pomladi 1871 do jeseni 1872, slovenil zemljeknjižni zakon vid. Novic. 1883 str. 359), J. Stritar. — Začetkom l. 1887 je Cigale priredil in dogotovil drug, nov prevod obč. drž. zak. in sicer po terminologiji državnega zakonika in v slovenščini, kakeršna nam služi dandanes. . . Njegovi so tudi „Primeri odlokov, spisov in potrdil o vpisih v zemljeknjižnih rečeh l. 1888“. — „Bila je to velikanska naloga, in le velikan vztrajnosti, kakeršen je bil Cigale, ki je poleg tega gojil v svojem srcu vedno živ plamen ljubezni za slovenski napredek, v glavi pa imel zdrav jezikoslovni razum, — le tak mož dovršil jo je tako, da imamo sedaj skoro jedino po njem razvit pravniški jezik, ki povse zadostuje za slovensko uradovanje in javno življenje (Slov. Pravniki V. 1889 str. 135). —

Slovensko Berilo za gimnazijalne razrede (Bleiweis-Miklošič) kaže naslednje spise njegove: IV. 1855. „Tri golobice“. Po rusinski narodni pesni. B. V. 1853: Brezžakonje. VI. 1854: Samogovor časa. VIII. 1865: Duhovnik. Iz Francozkega Montesquieu-a. Bog je. Iz Angleškega, poslovenil M. Cigale.

Deutsch-slovenisches Wörterbuch. Herausgegeben auf Kosten des H

Anton Alois Wolf, Fürstbischöf von Laibach.. Erster Theil. A—L. Laibach 1860. J. Blasnik. Vorwort I. XIII. M. Cigale. 8. 984. — Zweiter Theil. M—Z. 985—2012. — Zgodovino in vravno tega slovarja, o katerem je od l. 1854 do 1859 marsikaj brati v Novicah, pripoveduje jako skromno v predgovoru vrednik sam. V „Blätter aus Krain“ 1860 Nr. 45—47 je priobčil sodbo o njem F. L. in S. (Fran Levstik v Senožečah), kateri mu pa očita le nedostatke, ki jih pripozna tudi Cigale. Po prejetih navodilih je moral sestavljati knjigo, in — da jo je v kratkem času, malo da ne v treh letih — izvršil tako izvrstno, temu se tem bolj čudimo sedaj, ko vidimo, da čez trideset let slovénsko-nemški del še ni dodelan. Preskromno je sodil o njem vrednik sam: „Imamo zlasti po darežljivosti blagega biskopa Volfa na svetlo dani nemško-slovenski slovar, okoli katerega sem se jaz trudil res da z vsem dušnim naporom, ali izdelovanje — začeto s premalo pripremo — teklo mu je vendar nekako prenašlo, da ima omenjeni slovar v sebi marsikaj pogrešnega, da je kjekod nedostaten a sosešno, da je v posameznih izrazih premalo določen, prepoln jednoznačnic ali soznačnic (Znanstv. Terminologija 1880. V.).“ — Prav pa omenja Zvon (1889. IX. str. 308): „Razven pravoslovne terminologije (1853) in poleg državljanskega zakonika (1853) je uredil Cigale od l. 1854 do 1860 véliki nemško-slovénski Wolfov slovar, kateremu se moramo, poleg vse zastarelosti v nekaterih stvaréh, še dandanes čuditi, kako je bilo možno uredniku v njem nakopičiti tisti čas toliko bogatega in lepega jezikovnega gradiva.“

Vodnikov Spomenik l. 1859 ima: Nekoliko besed zastran slovensko-nemškega slovarja ali besednjaka, spisal M. Cigale (str. 80—82). „Slovar je po abecedi v red djano kazalo besed kacega jezika, katero si prizadeva zbrati ves zaklad njegovega besedstva (thesaurus)... Slovensko-nemški del mora v sebi hraniti samo in edino tiste besede, lastne reke in zasuke v govorjenju, ki se v resnici dobivajo med ljudstvom po vseh slovenskih krajih brez razložka ali pa v slovenskih knjigah kakor starejše tako tudi sedanje dobe... Slovar bodi prava svetinja narodnega jezika, naj hrani ves njegov zaklad, v katerem se strinjate minulost in sedanjost itd. (Vid. J. Grimm, prof. Miklošič).“

Kratek popis Cesarstva Avstrijskega sploh in njegovih dežel posebej. Za niže gimnazije in niže realne šole. Sostavil Ludovik vitez Heuffler. Poslovenil M. Cigale. Z medorezom na čelu. Na Dunaju, 1861. 8. I—XIII (Pregled zopadka) str. 383. Dodatek. — „Velik je bil vpliv Cigaletov na jezikovni razvoj šolskih naših knjig. Naučno ministerstvo mu je namreč poverilo tiskovni pregled mnogih šolskih knjig, ki so izšle v državni zalogi, in nekatere izmed njih na pr. slovensko slovnico, dalje prvo, drugo in tretjo nemško-slovensko slovnico je Cigale sam sestavil; druge na pr. véliki in mali katekizem, slovensko začetnico itd. do dobrega pregledal in popravil; sestavil je slovensko terminologijo za dr. Piskovo fiziko itd. (Zvon IX. 308).“ — Matica Slovenska hrani v svoji knjižnici rokopis: „Početni nauk o zemljopisu“. Schubert-Cigale. Dunaj 1863 (Letopis 1887 str. 345).

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

VIII. Za učiteljske knjižnice priporočena knjiga

Imamo zakon o varstvu ptičev za poljedelstvo koristnih (za Kranjsko od dné 17. rožnika 1870. l.); po naših berilih nahajamo sestavke o koristi in navodila o varstvu pti-

čev; pri vsaki priložni priliki poučujemo mladino o tej stvari. Mnogo se s temi sredstvi doseže, želeti bi bilo pa še več. Z ozirom na velike koristi, ki nam jih donajajo ptiči, ne zadostuje le, da jih varujemo, nego moramo za nje tudi dejanski skrbeti, kar je

prav lahko. Koliko truda pa nas stane, ako jim v hudem zimskem času na kak primeren prostor potresemo malo hrane, ki bi nam sicer prav nič ne zalegla? Koliko teh drobnih živalic rešimo pogina vsled gladú! Kdor je bil kdaj v Gradci na gradu ali v bivšem botaničnem vrtu poleg Joaneuma, začuditi se je moral nad množico ptičev in njihovih gnezd. In kako so krotki! Šetajoč po potih moraš skoro gledati, da ne pohodiš kakega kosa ali drozga. Tudi v Ljubljani se nekaj let sem po zimi ptiči oskrbujejo s hrano, zlasti po Latermanovem drevoredu in pod Turnom. Vsled tega so se tu ptiči čedalje bolj udomačili.

Na deželi se to tem laže izvršuje, ker je pri kmetijstvu vedno dosti hrane za ptiče, v mestu pa se mora kupovati. Tudi sadnega drevja je več na deželi in je to oskrbovanje ptičev tem važnejše. Vedeti seveda je treba, kje, kako in s čim je razne vrste ptičev hraniti. — Kar smo tu povedali, sicer ne spada toliko v ta predal našega lista, ali nehoté smo tako daleč zašli, ker se nam ravno pri-

poroča brošura o krmljenji ptičev po zimi. Visoki deželni šolski svet namreč razglašá nastopni razpis:

Z. 2266 Über Ersuchen der Verlags-
de 1889 Buchhandlung Theodor Hof-
mann in Gera (Reuss in Deutschland) wird
der k. k. Bezirksschulrath zur Verständigung
der Schulleitungen behufs eventueller An-
schaffung für die Lehrerbibliotheken auf das
von der Section für Thierschutz in Gera von
K. Th. Liebe verfasste Heft „Futterplätze
für Vögel im Winter“, Gera 1890 aufmerk-
sam gemacht.

Preis 20 Pfennige per Exemplar, in Par-
tien billiger, gegen Einsendung des Betrages
in Briefmarken portofreie Zusendung.

K. k. Landesschulrath
Laibach, am 14. Mai 1890.

Für den k. k. Landespräsidenten:

der k. k. Hofrath:

Schemerl m. p.

An alle k. k. Bezirksschulräthe
in Krain.

Književnost.

Siebenter Jahresbericht des Vereines zur Gründung und Erhaltung unengeltlicher Knabenbeschäftigungs-Anstalten in Wien. VII. Imenovano društvo je pred kratkim izdalo sedmo letno poročilo o svojem delovanju. Tu ne bomo govorili o blagem namenu društva, nego o njegovem delovanju in stanju. Društvo, ki stoji pod pokroviteljstvom Nj. c. in k. Visokosti g. nadvojvode Rainerja, otvorilo je leta 1883. prvo šolsko delarno v VII. dunajskem okraji, leta 1887. pa drugo v VI. okraji in v kratkem otvori jednake zavode v VIII. in IX. okraji. V te zavode se vzprejemajo taki šolski otroci, katerih roditelji vsled svojega posla ne morejo zadostno skrbeti za domačo vzgojo in nadzorstvo svojih otrok ter se tam vadijo razne ročnosti po takozvani „dunajski šoli“ (v mizarskem delu, v lesorezbi, v lepenkarstvu [kartonaži] in v modelovanju). Da se ta važni pouk v ljudski šoli tudi drugod vpelje in razširi, prireja društvo poleg tega še vsako leto po dvoje tečajev za ljudske učitelje in sicer po zimi za dunajske učitelje, v velikih počitnicah pa sploh za učitelje iz vseh kronovin. Prvi poletni tečaj je bil 1888. l., katerega se je udeležilo

32 učiteljev (iz Kranjskega 2). L. 1889. je bil drugi s 47 udeleženci in sicer je bilo iz Nižje Avstrijske 7, iz Gorenje Avstrijske 1, iz Koroške 5, iz Kranjske 5, iz Primorske 2, iz Moravske 4, iz Šlezije 6, iz Češke 11, iz Galicije 4 in iz Bukovine 2 učitelja in v letošnjih počitnicah priredi tretji tak tečaj, ki se prične z dnem 17. mal. srpana. Iz Kranjske se bode zopet nekaj učiteljev oglasilo, ako dobé od vis. deželnega odbora primerne podpore. V teh tečajih poučujejo pod pedagoškim vodstvom ravnatelja g. A. Bruhnsa g. g. K. Bruhns, F. Richter in F. Schmutzer. Uspehi so prav povoljni, skoro v vseh kronovinah se je z deškim ročnim delom že pričelo. Da je pa društvu mogoče poleg svojih zavodov še te tečaje vzdržavati, dobiva v to primerne podpore od vis. vlade in raznih oblastev in zastopov. Za preteklo leto so darovali Nj. c. in k. Visokost, nadvojvoda Rainer 25 gld., vis. naučno ministerstvo 300 gld., občinski zastop dunajski 600 gld., vis. nižeavstrijski deželni zbor 200 gld. in prva avstrijska hranilnica 200 gld. Članov je v preteklem letu imelo društvo 350.

A. Ž.

Naši dopisi.

Iz Postojine. (Uradna okrajna učiteljska konferencija za Postojinski okraj bode dne 2. malega srpana t. l. s sledečim vzporedom:

1. Nagovor predsednika in imenovanje namestnika.

2. Volitev dveh zapisnikarjev.

3. Poročilo c. kr. okr. šol. nadzornika o stanju šol in naznanilo novih šolskih ukazov.

4. „Uspešni lepopisni pouk v ljudski šoli“. (Poroča g. K. Česnik.)

5. Sestava navodila k učnim črtežem za pouk v realijah na vseh kategorijah tuokrajnih ljudskih šol.

Poročevalci:

a) Za razdeljene jednorazrednice g. J. Kostanjevec.

b) Za nerazdeljene jednorazrednice g. Lj. Kranjec.

c) Za razdeljene in nerazdeljene dvorazrednice g. Št. Primožič.

č) Za trirazrednice g. Lj. Fettich Frankheim.

d) Za štirirazrednice g. Pavel Kavčič.

6. Določitev šolskih knjig za prihodnje šolsko leto.

7. Poročilo o okrajnih učiteljskih knjižnicah.

8. Volitev novega knjižničnega in stalnega odbora in treh posancev v deželno konferencijo.

9. Samostojni nasveti, kateri naj se stalnemu odboru vsaj tri dni pred zborovanjem naznanijo.

Iz Postojinskega okraja. (Naše društvo.)

Zadnja leta zavladalo je v slovenskem učiteljstvu prav veselo gibanje in življenje. Vsacega za šolo in ugled svojega stanu unetega učitelja mora tako živahno življenje res veseliti. Glavni vzrok tega navdušenja za naš stan izvira pa gotovo iz naših okrajnih učiteljskih društev. Saj so pa res taka društva po vsi pravici blagonosna za učiteljstvo, ker jim je glavni namen duševni napredek učiteljstva ter potezati se za zboljšanje našega gmojnega stanja in za veljavo in ugled našega stanu pri naših nasprotnikih. Pojedinec se ne more zagovarjati in braniti proti vsem napadom na šolstvo in učiteljstvo, s kojimi žalibog dandanes nekaterniki s strastjo in fanatizmom skušajo ugonobiti sedanje šolstvo ter pripraviti učiteljstvo ob vso veljavo. Laže se pa vsem napadom brani društvo in tem bolj odbijalo bode nasprotnika, čembolj se oklenemo drug drugega in čembolj se zaveda društveni predsednik svoje važne naloge. Sami vojaki, naj so še tako hrabri, ne morejo si pribojevati slave, če vojskovodja ne umé ali neče razumeti in poznati potov, po kojih bi jih vodil. Ozrmo se doli na Krško. Kako plodonosno deluje pač to društvo pod predsedstvom g. Gabrška! Poglejmo si „Slov. učiteljsko društvo“ v Ljubljani, kako živahno se razvija! Tudi naše društvo deluje, sicer tiho in skromno, pa dobro, vendar pa marsikdo trdi, da bi še boljše lahko, ker noben okraj nima toliko učiteljev in učiteljic, kakor baš postojinski okraj, le žalibog, da nekateri le od daleč gledajo na

društvo! Približajte se nam toraj, dragi tovariši in tovarišice, gotovo Vas bomo z največjim veseljem vzprejeli.

Namen našemu društvu je tudi postavljati umrlim tovarišem in tovarišicam nagrobne spominke. V ta namen je pa treba seveda nabrati nekaj glavnice. Do sedaj obstoji društvo komaj dve leti, imamo pa že vender nad 100 gld. v društveni blagajnici. Lahko bi pa bila ta glavnica še večja, če bi vsi društveniki izpolnjevali dolžnost svojo. Če pa vse učiteljstvo našega okraja pristopi k društvu ter redno vplačuje svoje letne doneske, osnujemo si lahko prav kmalo tudi „podporno zalogo“, iz koje bi podpirali bolne tovariše in tovarišice. Kdaj je pač učitelj bolj podpore potreben, kakor v boleznih! Mala plača ne zadostuje za vse potrebe in ker v tacih nesrečnih slučajih navadno še stranski zaslužki odpadejo, bi vsaka podpora bolnemu učitelju ali učiteljici gotovo prav prišla. Če bodo društvene akcije le količkaj ugodno stale, osnovali si bomo že s prihodnjim letom tako „zalogo“. Pomagajmo si torej in podpirajmo društvo! Kdor sam hodi, ostal bode tudi v največji potrebi osamljen!

Sčasom osnujemo si tudi lahko „okr. učit. posojilnico“, kjer bi društveniki našega društva v zadregah in potrebah dobivali za majhne obresti posojila ter se na ta način zavarovali, da ne pridejo oderuhom v roke.

Z mesecem malim srpanom konča naše društveno leto in prve dni vel. srpana bode občni zbor; kdor še ni plačal letnine, naj se podviza ter izpolni svojo dolžnost. Vse one gg. tovariše in tovarišice, ki še niso pri društvu, pa prav prijazno vabimo, da se nam pridružijo. „V društvu je moč in napredek!“

J. Dimnik — Postojina.

Iz Logatca. V naši šolski delarni izdelujejo zdaj otroci razne okvire, škatle in drugo, uporabivši pri tem delu razno lesno vežnjo. Ti izdelki dopadajo vsakemu ogledovalcu vsled različne rezbarije. Otroci tudi vedno dohajajo k pouku, da, ako je deževno vreme, ali šole prosti dan, z veseljem prihité v delarno, ako le čutijo, da je odprta. Delo ni jim težavno, veseli jih, ko vidijo od dné do dné svojo večjo spretost. Kar se jim je od početka zdelo silno težavno, vsled vaje jim je to zdaj igrača. Koliko veselja pa jim bode delo napravilo šele tedaj, ko bodo znali izdelovati tudi druge, doma prepotrebne reči, kakor klop, mizico, omarico, panj in drugo lesno orodje. Pa tudi zaslužijo si v delarni otroci že sedaj.*) Ko pridejo premožnejši ogledovat si delarno, naroči si ta nekaj okvirov za fotografije, drugi kak večji okvir za podobe, tretji cvetličnih podstavkov ali cvetličnih mrež. Naštevati vse, kaj se in kaj se bode izdelovalo, bilo bi odveč. Kdor si je ogledal delarno, odobruje

*) Kar sicer ni pravi namen tega zavoda. Ured.

ker to napravo, spozna, da postane na ta način naše ljudstvo v resnici delavno. Kdor dela, postane varčen. Iz delavnosti in varčnosti pa izvira blagostanje. Po izstopu iz šole ne bode naša mladina postopala in osurovela, pač pa bo dala šola poleg dušne izobrazbe tudi telesno olikanje. Dela vajena mladina ne bode po deželi prouzročevala toliko stroškov, kolikor jih napravijo dandanes celo mnogi dela boječi se postopači — bodisi po jetnišnicah ali prisilnicah. Došli so si ogledat delarno gospodje, kateri so mislili, da je vse, kar se o nji piše pretiranje. A ko so dohajali, obstali so, da jim je žal, da niso precej verjeli. Vsak, kdor si ogleda delarno, mora priznati, da bode plodonsna naši domovini. Pridite in oglejte si, — videli bodeite uspeh nove šolske delarne. — Sadjarstvo povzdiguje se v naši domovini vedno bolj in bolj. Kdo je temu vzrok? Gotovo naša ljudska šola, naše šolsko vrtnarstvo in to vsled učiteljskih tečajev, katere prireja dežela vsako leto na Grmu, poprej pa na Slapu. Da pa se oživi tudi šolske delarne, treba tudi tečaja, v katerem bi se učitelji priučili onih ročnosti, v katerih bi poučevali pozneje naše dečke. Srečna je dežela, ki ima mnogo takih učiteljev, ki ne izvršujejo le tega, kar veleval jim stan, temveč, ki si prizadevajo izvršiti tudi to, kar bode prineslo deželi čez čas materialni sad.

Društvo za ustanovitev in vzdrževanje šolskih delarn na Dunaji priredi tudi letošnje velike počitnice od 17. vel. srpana do 22. mal. srpana tak tečaj za učitelje. Zvedel pa sem tudi, da so dobili oni učitelji, kateri so obiskovali v preteklem letu ta tečaj, od vis. deželnega odbora vojvodine kranjske po 50 gl. podpore. Preveč, da bi umrli, premalo, da bi živeli, zlasti za Dunaj, ker že vožnja in stanovanje skoro toliko pobere. Od učiteljev pa vender ne more dežela tirjati, da bi od svojih malih plač žrtovati morali še zadnji težko prihranjeni krajcar. Osemurno delo na dan — o času počitnic — že to je žrtev in ta naj pripade učitelju, vožnjo, stanovanje, hrano pa naj oskrbi dežela. Ker pa bode letos razstava v Gradci in na Dunaji, h kateri naj bi se itak nekaj učiteljev podalo, naj se visoki deželni odbor pri odmeri podpor za udeležitev tečaja na Dunaji blagoizvoli na to ozirati in raji manj učiteljev, a te z izdatnimi podporami tjakaj pošlje. V svesti naj si bode, da bode ta izdaja deželi prinesla stoteren sad. Ko se vrnejo ti gospodje praktično izučeni na svoj dom, naprosili bomo slavno kranjsko hranilnico, da dá vsaki ljudski šoli, kjer se upeljejo ta ročna dela, iz svojih bogatih zakladov primerne vsote za nakup potrebnega orodja pri pouku. — Za take podpore bomo hranilnici vedno hvaležni. Taka dejanja nas bodo združevala. — Ko pa se bode nekaj učiteljev izurilo v teh delih, bi se li ne mogel v naši domovini, naj si bode potem v Ljubljani ali kje drugje prirediti enak tečaj? Toda o tem prihodnjč. — A še danes moram nekaj dostaviti: na poprej navedeni način bo število učiteljev,

ki dobé podpore, zelo majhno. In vender moramo k temu tečaju več učiteljev poslati, saj mislim, da ima vsak politični šolski okraj več sposobnih učiteljskih močij, ki se bodo z vso resnobo tega novega šolskega pouka poprijeli. To se more zgoditi, ako vsak načelnik c. kr. okrajnega šolskega sveta v svojem okraji šoli prijazne premožne osebe bodisi z besedo ali s pismom naprosi, da podelé v ta blag prekoristen namen podpore. Če se torej ti načelniki dela poprimejo, — ti nam morajo biti uzorni v resnem delu, — potem ima vsak šolski okraj v kratkem času več sto goldinarjev skupaj in te naj podeli potem slavni c. kr. okrajni šolski svet po natančnih informacijah onim učiteljem, o katerih je prepričan, da se bodo te podpore vredne skazali. Zaradi neprecenljive vrednosti, katero pripisujem temu tečaju, podpisujem jaz že danes dvajset goldinarjev, plačam jih, če si jih imam od ust odtrgati. — Prijatelj, kolikokrat izdaš na jeden večer za štiri steklenice šampanjevca po dvajset goldinarjev. Od tega nimaš drugega kot glavobol, tuja dežela se pa o tvoji nespameti masti. Opusti razvado in podari raje te goldinarje v poprej omenjen blag namen, ker skrajni čas je, da gledamo na to, da ne zamre v ljudstvu komaj še tleča etična iskrica, ampak, da se oživi in razcvete.

„Sl. N.“ Gr.

Iz kamniškega okraja. (Dalje in konec.)

Kot glavno vodilo pri sestavljanji načrta naj bi z ozirom na štiri letne čase in z ozirom na smoter pouka v realijah bila sledeča razvrstitev:

1. Koristne in škodljive stvari na polji, vrtu, gozdu in med domačim živalstvom.
2. Nadaljevanje prej omenjene tvarine z ozirom na zverjád.
3. Isto z ozirom na poljedelstvo, vrtnarstvo, bučelarstvo.

4. Stvari pridelkom kmetijstva koristne ali škodljive. Človeško telo. O zdravstvu.

Kakó naj se učna tvarina v posamezne pole vpisuje in kakó koncentrira, pokazal je predavatelj na posameznih vzgledih. — Vsi navzoči so bili g. nadzorniku na tem zanimivem pouku gotovo jako hvaležni.

V društveni odbor so se volili: Gg. J. Janežič, predsednikom; V. Burnik, predsednikovim namestnikom; A. Kecel, tajnikom; A. Javoršek, tajnikovim namestnikom; J. Tramé, blagajnikom; A. Stefančič, pevovodjem; odbornikom c. kr. okrajni šolski nadzornik L. Letnar. Za odposlance k občnemu zboru „Zaveze“ so se odbrali gg. Letnar, Javoršek, Kecel, Burnik. Nasvet, da se prihodnje zborovanje naznani v učiteljskih listih in slovenskih dnevnikih, se vzprejme. Novim v okraj došlim učiteljem in učiteljicam naj se dopošljejo vabila za vstop k društvu in vabila k zborovanju.

Končno se g. predsednik zahvali g. nadzorniku na zanimivem predavanji in društenikom na obilni udeležitvi.

Tudi stalni odbor za določitev dnevnega reda prihodnje uradne konferencije je imel ta dan svojo sejo, pri kateri se je za to zborovanje določil 29. mali srpan v Mengeški šoli. (Vzpored glej „Učit. Tov.“ šte. 10. Ured.) Po končanem zborovanju nam je pripravila sloveča gostilna mengeškega župana g. Levca skupni obed. Z okusnimi jedili in pošteno pijačo se je popolnoma ustreglo našim željam. Ko se je blizalo solnce svojemu zatopu, poslavljali smo se tudi mi drug od drugega, želeč kmalu zopet takó veselega dneva.

— u —

Iz Preserja. *) (Izlet v Ljubljano.) Po mestih je običajno, da napravlja ljudsko učiteljstvo s svojimi učenci vsakoletne majnikove izlete. Tudi mi smo se namenili napraviti tak izlet, toda kam naj bi peljali male izletnike? Po daljšem ugibanju odločili smo se za Ljubljano ter določili v ta namen 7. dan vel. travna. Napominanega dne se nas je zbralo kakih 40 oseb v Podpeči, kjer smo se vkrcali na čoln ter se ob 1/27. uri odpeljali proti beli Ljubljani. Vožnja ta je trajala dve uri in je bila jako prijetna. Ko smo se mestu približali in so je otroci ugledali, nastal je med njimi nekak nemir. Ti so občudovali velikanske tovarniške dimnike, drugi zopet so se čudili obliki in visočini cerkvenih stolpov i. t. d. Dospевši v mesto so se otroci prvo nekoliko s kruhom okrepčali, potem pa smo se podali v deželni muzej „Rudolfinum“. Tu smo si ogledali vse za otroke zanimive oddelke, ter se jim je tudi potrebno pojasnovalo. Seveda jim je najbolj ugajal zoologični oddelek, kajti tu so videli različne živali v naravi, o kojih pa v šoli le hero ali pa pripovedovati slišijo. Zlasti sta jim ugajala rujavi medved in krokodil. Mnogo smeha pa je povzročil škorec, kajti pri pogledu te tice spominjali so se otroci 61. berilnega sestavka v „Prvem berilu.“ Po petčetrurnem ogledovanju smo zapustili muzej, otrokom pa so radosti in zadovoljnosti lica žarela. Omeniti moram tudi, da je bilo učiteljstvo jako iznenadjeno nad prijaznostjo g. kustosa prof. Müllner-ja. Po odhodu iz muzeja so se podali otroci v gostilno g. Milavca na Žabjek, kjer so bili za malo novcev s kruhom in kavo prav dobro pogosteni. Slednjič smo si ogledali še nekoliko mesto, različne cerkve ter se končno podali tudi na ljubljanski grad, od koder smo uživali lep razgled na mesto in okolico. Ob 1/44. uri smo zapustili zopet Ljubljano ter se po istem potu, kakor smo prišli, odpeljali proti domu. Vožnja nazaj je trajala 4 ure. Sredi pota veli g. nadučitelj J. Marn h kraju zapeljati ter v največjo radost otrokom prinese polno košarico zemelj in veliko steklenico rudečega vina. Vse pa je g. nadučitelj skrivaj s seboj vzel ter hotel tako učence iznenaditi. Vsak je dobil zopet jedno žemljo in pol kozarca vina. Tako na novo okrepčani, prepevali so otroci vso pot radosti, da so bili jedenkrat v Ljubljani, kjer so toliko lepega videli. Gotovo jim ostane

*) Zaradi pomanjkanja prostora zakasnelo. Ured.

ta izlet vedno v spominu in se je tudi v šolsko kroniko zabeležil kot prvi izlet preserske ljudsko-šolske mladine.

L. Cerar — Preserje.

Iz Ljubljane. Dnevni red učiteljske konferencije za šolski okraj mesta Ljubljane, ki boše dné 3. malega srpana 1890. l. ob 8. uri zjutraj v mestni dvorani.

1. Določitev predsednikovega namestnika in volitev dveh zapisnikarjev.

2. Opazke c. kr. okrajnega šolskega nadzornika prof. Fr. Levca o nadzorovanih šolah.

3. Določitev in razdelitev učne tvarine iz realij za posamezne razrede in oddelke raznih kategorij tukajšnjih občnih ljudskih šol z ozirom na uvedene učne knjige in na učni črtež.

Poročevalci: G. nadučitelj Teodor Valenta; gospdč. nadučiteljica Alojzija Bauer, gospdč. učiteljici Friderika Kanschegg in Marija Wessner in g. učitelj Fr. Bahovec.

4. Izbor učnih knjig in beril za šolsko leto 1890/91.

5. Poročilo knjižničnega odbora o stanju in računu okrajne učiteljske knjižnice.

6. Nasvéti o nakupu novih knjig za okrajno učiteljsko knjižnico. Dotične nasvete je najkasneje do 30. mal. srpana t. l. naznaniti knjižničnega odbora načelniku g. učitelju Fr. Kokalju.

7. Volitev knjižničnega odbora za leto 1890/91.

8. Predlog stalnega odbora, da se izvoli odsek, ki bi določil jednotno obliko pisanim črkam na tukajšnjih ljudskih šolah.

9. Samostalni predlogi, katere je najkasneje do 30. rožnika t. l. pismeno oglasiti pri stalnem odboru.

10. Volitev stalnega odbora za leto 1890/91.

Iz Ljubljane. Drugo glavno zborovanje „Zaveze slov. učit. društev.“ Kakor lansko leto v veliki noči, tako so se tudi letos sešli delegatje „Zaveze“ o binkošti v prijaznem Celju, da bi storili, kolikor mogoče v korist slovenskemu šolstvu, kakor tudi v povzdigo „Zaveze“.

Binkoštno nedeljo dné 25. vel. travna ob 4. uri popoldne je zboroval v čitalnični dvorani upravni odbor „Zaveze“.

G. podpredsednik, Fr. Praprotnik, je ogovoril osmero navzočih gg. odbornikov ter prebral odpoved g. Razingerja. Odbor je sklenil, da naj se g. Razingerju izreče zahvalo za njegovo marljivo delovanje.

Po tem se je razpravljalo o dnevnem redu za delegacijo kakor tudi o predlogih, katere naj bi delegacija razpravljala.

Ob 5. uri pričelo se je ravno tam zborovanje delegacije.

Zbranih je bilo 51 delegatov. (V tem številu je tudi izmed 7 izvoljenih delegatov 5 zastopnikov „Slov. vensko učiteljsko društva v Ljubljani“, kateri so društvo prav dobro zastopali. Ti so bili: gg. Adlešič,

Bezljaj, Furlan, Fr. Gabršek in Ravnikar. Tedaj društvo ni poslalo le enega delegata.)*)

G. podpredsednik Fr. Praprotnik je navzoče delegate jako lepo pozdravil. Spominjal se je lanskega zborovanja v Ljubljani ter je izrekel željo in upanje, da bi bila kmalu vsa slovenska učiteljska društva pri „Zavezi“. Ko je še gg. delegate na njih nalogo opomnil, otvoril je sejo.

Na predlog g. Kocbeka je prišla 9. točka dnevnega reda pred 2. na vrsto, in predlaga podpredsednikom g. Nerata in tajnikom g. Ribnikarja, kar se vzprejme.

Tajnik g. Furlan je prebral imena delegatov vseh društev. Na to je poročal o delovanju „Zaveze“ v preteklem letu. Najprvo je naslikal delovanje direktorija. Iz poročila je bilo razvidno, da je direktorij

*) „N.S.“ in po nji drugi listi poročajo, da je Ljubljana poslala samo jednega udeleženca. Mi pa pravimo, da Ljubljana nima in ni nikogar poslala, naše društvo pa jih je poslalo pet! Čemu dela na takem zborovanju neučitelj tako nepotrebno razdražbo. Ured.

svojo nalogo v popolnej meri in natančno izpolnil in v svojih sedmih sejah vse izvršil, kar mu je bilo naročenega.

Nadalje je omenil seje upravnega odbora, katera je bila med letom in kateri sklepi so bili v „Popotniku“ natisnjeni.

O delovanju raznih društev, katera so pri „Zavezi“, ni mogel mnogo poročati; kajti poročila o svojem delovanju so mu le nekatera društva poslala in prav mnoga ne. K „Zavezi“ je pristopilo v preteklem letu troje društev: kamniško, kranjsko in saleško učiteljsko društvo. Sploh pa vsa društva v vsakem oziru vidno napredujejo. Delegacija je izrekla tajniku svojo zahvalo.

Po tem prečita g. Furlan blagajnikovo poročilo. „Zaveza“ je imela v teku leta 79 gld. 94 kr. dohodkov in 39 gld. 06 kr. stroškov tedaj 40 gld. 88 kr. prebitka.

Po predlogu g. Nerata so bili za pregledovalce računov izvoljeni gg. Bezljaj, Koprivnik in Lapajne. (Dalje prih.)

Vestnik.

Osobne vesti. Nadučiteljem na štirirazrednici v Šent-Vidu nad Ljubljano je imenovan nadučitelj v Gorjah, g. Janko Žirovnik. Kolikor nam je znano, vzprejeti so do sedaj v učiteljski tečaj za deško ročno delo na Dunaji gg.: H. Likar iz Grahovega, Reich Jožef iz Vinice, V. Ribnikar iz Dol. Logatca, Fr. Trošt z Iga in J. Žirovnik iz Begunj.

Vabilo na XXV. redni veliki zbor „Matice Slovenske“ v sredo dne 25. rožnika ob 5. uri popoldne v mestni dvorani. Vrsta razprav: 1.) Predsednikov ogovor. 2.) Račun o društvenem novčnem gospodarstvu v dobi od 1. prosinca do 31. grudnia 1889. 1.*) 3.) Volitev treh računskih presojevalcev. (§ 9. a. dr. pravil.) 4.) Proračun za l. 1890. 5.) Letno poročilo o odborovem delovanju v dobi od 1. rožnika 1889 do 31. vel. travna 1890. l. 6.) Dopolnilna volitev društvenih odbornikov.

Vsled smrti in po § 12. dr. pravil imajo letos izstopiti iz odbora: Gg. dr. Dolencec Hinko, Kermavner Valentin, Kersnik Janko, dr. Lampe Fran., Marn Josip, dr. Poklukar Josip, dr. Šust Ivan, dr. Tavčar Ivan, Tomšič Ivan in † Žlogar Mihael. V odboru pa še ostanejo: Gg. Bartel Anton, Flis Ivan, Grasselli Peter, dr. Gregorčič Anton, Gregorčič Simon, Hubad Fran., dr. Jarc Anton, Kržič Anton, dr. Lesar Josip, Levec Fran., Majeiger Ivan, Navratil Ivan, Pleteršnik Maks, dr. Požar Lovro, Praprotnik Andrej, Robič Luka, Rutar Simon, Senekovič Andrej, dr. Sket Jakob, Stegnar Feliks, Svetec Luka, Šubic Ivan, Šuklje Fran., Šuman Josip, Vavru Ivan, Vilhar Ivan, Wiesthaler Fran., Zupančič Anton, Zupančič Vilibald in dr. Zupanec Jernej.

Vsaj 16 odbornikov mora po § 12. dr. pravil navadno bivati v Ljubljani. Izstopivši smejo biti zopet voljeni.

Pri volitvi odbornikov in istotako pri volitvi treh računskih presojevalcev (3. točka) se vštevajo tudi volilni listki taci družtenikov, ki sicer niso

*) Računski zaključki so gg. družtenikom v društveni pisarni na ogled in jim bodo pri velikem zboru tiskani na razpolaganje.

mogli priti sami k zboru, ki so pa vender volilne listke poslali odboru z lastnoročnim podpisom tako, da ni suma zaradi kake prevare.

7.) Posamezni predlogi in nasveti.**)

V Ljubljani dne 24. vel. travna 1890.

Predsednik:

Marn.

Blagajnik:

Luka Robič.

Novе ustanove. Povodom poroke Nje c. in kr. visokosti presvite gospe nadvojvodine Marije Valerieje je kranjska hranilnica napravila 20 ustanov po 50 gld. za gojence na kranjskih strokovnih šolah za lesno obrt in umetno vezenje.

Potrjen zakon. Od deželnega zbora goriškega sklenjen zakon, s katerim se uredé osobne in službene razmere ljudskih učiteljev, ki spadajo k orožni sili, gledé na njih dolžnosti aktivnega službovanja v armadi, v mornarici, v deželni brambi in v črni vojski, dobil je najvišje potrjenje.

Matevžu Ravnikarju, bivšemu tržaškemu škofu, postavi v njegovem rojstvenem kraju v Vačah pisateljsko podporno društvo v Ljubljani spominsko ploščo. Ta slavnost se bode vršila dne 13. malega srpana.

Ubožne knjige za mestni šolski okraj ljubljanski. V 4. št. smo naznanili, da je visoko c. kr. naučno ministerstvo mestnemu šolskemu okraju ljubljanskemu za šolsko leto 1890/91. nakazalo za 78 gld. 25 kr. ubožnih knjig iz c. kr. šolsko-knjižne zaloge. Naš c. kr. okrajni šolski nadzornik, g. prof. Fr. Levec je pa z utemeljeno prošnjo, vloženo na c. kr. osrednje ravnateljstvo c. kr. šolsko-knjižnih zalog na Dunaji, dokazal, da zgoraj navedeni znesek nikakor ne zadostuje za javne ljudske šole ljubljanske, ter je zahteval za 49 gld. 87 kr. več ubožnih knjig. C. kr. osrednje ravnateljstvo je to prošnjo uslišalo ter poslalo c. kr. mestnemu šolskemu svetu za 128 gld. 12 kr. ubožnih knjig. Voditelji javnih ljudskih šol ljubljanskih

**) Kdor želi v zmislu § 4. lit. a. dr. pravil staviti kak nasvet, mora ga po § 2. lit. a. opr. r. predložiti odboru in storiti to vsaj do 21. rožnika 1890. l., ako hoče, da pride v velikem zboru na razgovor.

so bili jako veseli, ko so te dni prejeli za polovico več ubožnih knjig, nego so jih izprva zahtevali.

Na novo odobrene ljudsko-šolske knjige slovenske. Visoko naučno ministerstvo je z razpisom z dne 16. velikega travna 1890., št. 4149 na predlog knezoškofijskega ordinarijata ljubljanskega in krškega odobrilo za občne ljudske šole slovenske „kratki katekizem v vprašanjih in odgovorih za ljudske šole“. V Ljubljani 1889. Tisek Blaznikovih naslednikov. Cena trdo vezanemu izvodu 16 kr. — Z razpisom istega visokega c. kr. ministerstva z dne 13. velikega travna 1890. l. št. 8899, odobrene so tudi nastopne v c. kr. zalogi šolskih knjig na svetlo dane Močnikove računice: „Druga računica“, 17. pregledani natisek, cena 12 kr. — „Tretja računica“, 14. pregledani natisek, cena 13 kr. — „Četrta računica“, 11. pregledani natisek, cena 16 kr.

Pozor! G. Jan Lego iz Prage, znani prijatelj Slovencev in učiteljstva, namerava mestne šole na Kranjskem preskrbeti brezplačno z rudninskimi zbirkami. Požrtovalni rodoljub zahteva samo povrnitev poštnih stroškov. Upamo, da bode naše učiteljstvo to nakano z veseljem pozdravilo in darila hvaležno vzprejelo, saj tudi šolski in učni red od dne 20. velikega srpana 1870. l. § 71. zahteva, da ima sleharna šola tako zbirko. Naša dežela je pa ravno glede rudnin uboga, torej nam bode pomoč iz Česke gotovo dobro došla! Med vzorci Legove zbirke najdemo tudi ametist, kalcedon, trilobit, wavelit, pegmatit, kremen v kristalih

s piritom itd. Za napredek vneti gospod je pa tudi pripravljen, na željo učiteljev svojo zbirko drugače sestaviti.

Zamena službe. Učiteljska moč na večrazredni šoli s 400 gld. plače, v prijetnem kraju blizu Ljubljane, želi s tovarišem ali tovarišico službo menjati. Kaj več pové uredništvo „Učit. Tovariša“ do 1. malega srpana.

Ponudba. Nadučitelj na štirirazrednici v lepem trgu, pol ure od železnične postaje, plača prve vrste, z dobrim postranskim zaslužkom do 200 gld. želi s službo menjati.

Natančneje pové uredništvo „Učit. Tovariša“.

Zahvala. Slavnemu blagotvornemu društvu „Narodna šola“, ki je milostivo blagoizvolilo podariti ubogi naši deci obilo šolskih potrebščin za le majhen znesek, zahvaljuje se najiskrenejše šolsko vodstvo.

Podraga, dne 20. vel. travna 1890.

J. Štrekelj,
učitelj.

Zahvala. Velečastita gospa Jozefina Hotschevar v Krškem je darovala šoli v Radovljici 100 gld. v namen, da se kupi šoli harmonij. Za ta blagi dar se ji podpisano vodstvo najtopleje zahvaljuje. V Radovljici dne 6. rožnika 1890.

Jožef Thuma,
šolski vodja.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Na slovenski osnovni šoli družbe sv. Cirila in Metoda pri sv. Jakobu v Trstu se razpisuje tretje učiteljsko mesto z letno plačo 500 gld.

Služba se nastopi v začetku bodočega šol. leta. Podpisano vodstvo vzprejema prošnje s potrebnimi spričevali do 20. rožnika t. l.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda
v Ljubljani dne 1. rožnika 1890.

Št. 701

okr. š. sv. Na štirirazrednici v Trnovem*) pri Bistrici je razpisana druga učiteljska služba s 500 gld. plače v stalno ali začasno umeščenje.

*) Za 11. številko prepozno došlo.

Pravilno spremljane prošnje naj se semkaj vložijo do dne 15. rožnika t. l.

C. k. okrajni šolski svet v Postojni
dne 22. velikega travna 1890.

Gozani s. r.

Na dvorazredni ljudski šoli na Raki je popolniti drugo učiteljsko službo z letno plačo 450 gld.

Prošnje naj se zakonitim potem vložijo pri podpisnem uradu do dne 15. malega srpana t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem
dne 7. rožnika 1890.

Weiglin s. r.

Listnica upravnistva.

P. n. častite naročnike opozarjamo, da je z 12. številko pol leta preteklo ter dotičnike, ki nam naročnine še niso poslali, prosimo, da blagoizvolé jo nam kar prej poslati, da nam bode mogoče, tudi svojo dolžnost v tiskarni izpolniti.

Listnica uredništva.

G. J. P. v H.: Da se tiskani obrazec »Poziv krajnega šolskega sveta« po Vaši prav upravičeni želji prenaredi, posredovali smo na pristojnem mestu. Iz Vašega pisma sploh uvidevamo, da se resno brižete za pravi razvoj in napredek našega šolstva. Prav

hvaležni smo Vam, da nas opozarjate na obstoječe nedostatke, če so še tako malenkostne. Kolikor nam bode čas in prostor pripuščal, radostno Vam hočemo ustreči in želimo, da bi se vse naše učiteljstvo tako gorko zanimalo za šolstvo. — Gospodom dopisnikom iz **Radovljiškega okraja**: Lepa hvala za dopise, a v to številko jih ni bilo mogoče spraviti; oprostite, prihodnjič. — G. J. P. na R.: Hvala, a za to številko je prepozno došlo. — Gospodičini **A. P.** in **M. S.**: Dobro došlo, a v tej številki še nismo mogli objaviti. — G. M. R. na D.: Hvala, pride na vrsto. — G. A. L. v Šk.: Hvala, priobčimo ob prvi priliki. — G. J. B. v K.: Poslano razpravo hvaležno vzprejeli, pride na vrsto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja na celi poli velike osmerke 1. in 15. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ prejema list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Florijanske ulice št. 1; naročnino pa prejema g. Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.